

30.12.2022

SUPO 1074/01.04.01.03/2022

Valtiovarainministeriö
maarit.pihkala@gov.fi
jaana.vehmaskoski@gov.fi

Viite VN/34057/2022

**SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI RAHANPESULAIN JA
FINANSSIVALVONNASTA ANNETUN LAIN 3 §:N ja 20 b §:N MUUTTAMISESTA ANNETUN HALLITUKSEN
ESITYKSEN 236/2021 VP TÄYDENTÄMIESTÄ.**

Lausuttavana oleva asia liittyy tammikuussa 2022 annettuun hallituksen esitykseen 236/2017 vp, jonka käsittely on eduskunnassa viivästynyt. Eduskuntakäsittelyn aikana esityksessä havaittiin välttämättömiä ja kiireellisiä muutostarpeita, jotka koskevat hallituksen esityksessä esitettyjä säännöksiä kansainvälisten talouspakotteiden ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisesta ja hallinnollisista seuraamuksista. Talousvaliokunta pyysi valtiovarainministeriöltä täydentävän hallituksen esityksen näiden muutosten toteuttamiseksi. Valiokunnan näkemyksen mukaan muutokset ovat sen luontoisia, että ne edellyttävät intressitahojen ja asiantuntijoiden kuulemista.

Täydentävän esityksen tavoitteena on selkeyttää pakotesääntelyn noudattamiseen liittyvää asiakkaan tuntemista koskevaa säännöstä siten, että se olisi tarkkarajaisempi ja täsmällisempi sekä ilmoitusvelvollisten velvoitteiden että valvojien toimivaltuuksien osalta. Hallinnollisia seuraamuksia koskevien ehdotusten tavoitteena on yhtenäistää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain seuraamussäännöksiä sekä korjata hallinnollisen seuraamuksen määräämisoikeuden vanhentumisessa ilmennyt epä johdonmukaisuus.

Suojelupoliisi pitää esitettyjä muutoksia perusteltuina.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto

Täydentävällä esityksellä finanssivalvonnasta annetun lain 3 §:ään lisättäisiin Finanssivalvonnan tehtäväksi valvoa, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia sekä sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Uusi pykälämuotoilu kattaisi sen, että Finanssivalvonta valvoisi rahanpesulakiin lisättäväksi ehdotettujen pakotesääntelyn noudattamiseen liittyvien asiakkaan tuntemisvelvoitteiden noudattamista. Lisäksi finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvun 20 b §:n 3 momenttia muutettaisiin siten, että Finanssivalvonnalla olisi oikeus saada tarpeellisia tietoja rahanpesulaissa määriteltäviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sekä pakotesääntelyn noudattamisen valvontatehtävien suorittamiseksi.

Suojelupoliisi kiinnittää huomiota siihen, että pakotesääntelyn valvonta edellyttää tehokasta tiedonvaihtoa viranomaisten välillä. Finanssivalvonnan oikeudesta luovuttaa tietoja poliisille säädetään finanssivalvonnasta annetun

lain 71 §:ssä. Lain 71 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja Suomen tai muun ETA-valtion syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi sekä liiketoimintakiellosta annetun lain mukaisen liiketoimintakiellon määrittämiseksi.

Ennen tiedustelulakien voimaantuloa säännös mahdollisti tietojen luovuttamisen kattavasti Suojelupoliisin toimintaan, koska Suojelupoliisi oli esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen, jonka laissa säädettyihin tehtäviin kuului sekä rikosten estäminen, että selvittäminen. Siviilitiedustelua koskevan lainsäädännön voimaantulon yhteydessä Suojelupoliisilta poistettiin poliisin hallinnosta annetun lain 10 §:stä ilmevästi rikosten selvittämistehtävä, eikä Suojelupoliisi enää ole esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen. Finanssivalvonnasta annetun lain säännös rajoittaa siten Finanssivalvonnan oikeutta luovuttaa tietoja Suojelupoliisille rikosten estämiseksi.

Finanssivalvonnalle ei toisaalta ole säädetty oikeutta luovuttaa tietoja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tiedustelulakien myötä poliisin tehtäviin lisättiin poliisilain 1 §:n 1 momentista ilmevästi kansallisen turvallisuuden suojaaminen. Tämä tehtävä on nimenomaisesti osoitettu poliisin hallinnosta annetussa laissa Suojelupoliisille. Koska kyse on uudesta lainsäädäntöön omaksutusta tehtävästä, ei kansallista turvallisuutta ole tätä aiemmin voitu huomioida tiedon luovutukseen oikeuttavana perusteena. Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n 1 momentin 2 kohtaa ei ole muutettu tiedustelulakien voimaantulon jälkeen.

Kansallista turvallisuutta uhkaava toiminta voi olla sellaista, joka toiminnan konkretisoituessa on rikos, mutta johon ei vielä voida kohdistaa konkreettista ja yksilöityä rikosepäilyä. Samoin kyse voi olla toiminnasta, joka ei lähtökohtaisesti ole Suomen lain mukaan rikos tai joka ei edetessäänkään voisi kehittyä rikokseksi, kuten ulkomaisten tiedustelupalvelujen laillinen toiminta Suomessa. Keskeisiä siviililuontoisia turvallisuusuuhkia ovat ainakin terrorismi, ulkovaltojen Suomeen ja sen etuihin kohdistama vakoilu, joukkotuhouksien ja kaksikäyttötuotteiden levittämisyrittäykset sekä sellainen kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus, joka pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tai soluttautumaan valtiorakenteisiin. Siviilitiedustelun kohteet, joista voidaan hankkia tietoa siviilitiedustelumenetelmiä käyttäen, on määritelty poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä. Tietoa voidaan hankkia esimerkiksi ulkomaisen toimijan pyrkimyksistä, suunnitelmista tai valmisteluista hankkia vilpillisesti tai harhauttamalla suomalaiselta yritykseltä kaksikäyttötuotteita EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaisesti.

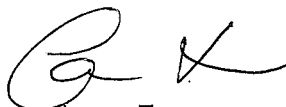
Suojelupoliisin näkemyksen mukaan Finanssivalvonnalle esitetty oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta rahanpesulain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun valvontatehtävän suorittamiseksi ei ole yksissään riittävä, jotta voidaan varmistaa tehokas tietojenvaihto Finanssivalvonnan ja Suojelupoliisin välillä pakotesäännösten valvomiseksi. Myöskään kansallisen turvallisuuden suojautumiskyvyn kannalta ei ole suhteellista, että nykytilasäädäntö sallii luovuttaa esitutkintaviranomaiselle tietoja kaikkein lievimpienkin rikoksen selvittämiseksi, mutta ei Suojelupoliisille valtion suvereenisuuteen kohdistuvien vakavimpien uhkien estämiseksi.

Suojelupoliisi katsoo, että edellä mainituista syistä täydentävään esitykseen tulisi lisätä säännös, jonka nojalla Finanssivalvonnalla olisi oikeus luovuttaa tietoja Suojelupoliisille, sille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lisäämällä finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n 1 momenttiin uusi alakohta, joka kuuluisi kokonaisuudessaan:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja

2a) Suojelupoliisille sen toimialaan kuuluvien rikosten ennalta estämiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Apulaispäälikkö

Jonna Turunen

Ylitarkastaja

Antti Wahlroos

Liitteet

-

Jakelu

-

Tiedoksi

-